

***VI-й ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ З'ЇЗД ЕКОЛОГІВ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ
(Екологія / Ecology – 2017)***

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

***VI ALL-UKRAINIAN CONGRESS OF ECOLOGISTS
WITH INTERNATIONAL PARTICIPATION***

Congress Proceedings

**Україна, Вінниця
20–22 вересня, 2017**

Вінниця
ВНТУ
2017

5. Дмитрук Ю. Г. Видовий склад чагарникової рослинності в межах межиріччя Тилігул-Південний Буг
6. Зайченко О. М. Системний підхід до екологічного аудиту рекреаційних зон
7. Комариста Б.М., Бендюг В.І. Оцінка ресурсоефективності виробництва продукту
8. Лобода Н.С., Тучковенко Ю.С., Гриб О.М. Перспективи збереження та відтворення екосистем Тилігульського та Куяльницького лиманів у XXI сторіччі
9. Мамчур З. І., Чуба М. В., Драч Ю. А. Інвазійні рослини в урбоекосистемі Львова
10. Міланіч А.Ю., Карлюк А.А. Фітопланктон озер Лиманської групи (Харківська область, Зміївський район)
11. Ойцось Л.В. Адвентивні види флори у складі лісових та лучних угруповань Волинського Полісся
12. Адаменко О.М. Конструктивна екологія: теорія і практика
13. Пастернак В.О., Назаренко О.М. Дослідження ефективності використання атмосферних опадів
14. Петрук Р.В. Костюк В.В. Біоіндикація як метод виявлення зон екологічної небезпеки забруднених територій України
15. Rudyshyn Serg D. Biodiversity: classification of organisms as scientific problem
16. Десятерик А.В., Савосько В.М. Еколого-біогеохімічні характеристики листового опаду деревно-чагарникових видів в садово-паркових насадженнях промислового регіону
17. Десятерик А.В., Савосько В.М. Екологічні особливості щорічного потоку листового опаду деревних насаджень міського парку
18. Кабак О.В., Савосько В.М. Алелопатичні особливості листового опаду садово-паркових насаджень промислового регіону
19. Коваленко І.А., Савосько В.М. Фіторізноманіття деревно-чагарникових рослин в зелених насадженнях степового міста
20. Сараненко І.І. Екологічне значення яружно-балкових систем для степової зони України
21. Скляр Ю.Б., Абрамова Г.Г. Визначення віталітетної структури популяції *Lamium Maculatum* L. в умовах міського середовища
22. Совгіра С.В., Гончаренко Г.Є. Проектування нових заповідних територій
23. Сучков С. І. Попередні результати вивчення різноманіття та екології совок (Noctuidae, Lepidoptera) Північно-Західного Приазов'я
24. Тучковенко О.А., Тучковенко Ю.С., Лобода Н.С. Оцінка впливу змін клімату на гідроекологічні умови в Тилігульському лимані у XXI столітті
25. Яненко О.П., Шевченко К.Л., Головчанська О.Д., Штефура Ю.В. Дослідження світлопроникної здатності матеріалів рослинного походження
26. Трач І.А. Вплив техногенно-екологічних факторів транспортної інфраструктури на мисливську теріофауну
27. Борисюк Б.В., Швець В.В., Борисюк О.Б. Вплив структури травосумішей на агрохімічні показники рекультивованого ґрунту після добування ільменітових руд
28. Федюшко М.П. Сухаренко О.І, Щербина В.В. Екологічний аналіз видів - індикаторів асоційованого агробіорізноманіття Північного Приазов'я
29. Лялюк Н.М., Мікуліч Л.О. Деякі аспекти вивчення біологічних та екологічних особливостей *Corylus Colurna* L.
30. Лялюк Н.М., Мікуліч Л.О. До питання використання *Buxus Colchica* Rojark в декоративному садівництві

Федюшко М.П., Сухаренко О.І., Щербина В.В. (Україна, Мелітополь)

ЕКОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ВИДІВ-ІНДИКАТОРІВ АСОЦІЙОВАНОГО АГРОБІОРИЗНОМАНІТТЯ ПІВНІЧНОГО ПРИАЗОВ'Я

Незважаючи на надзвичайну трансформацію природних екосистем в агроценози, роль біорізноманіття в сучасному сільському господарстві, а також глобальна динаміка природних процесів в Україні досліджені недостатньо, що ускладнює розробку планів і стратегій збереження біоти. В зв'язку з цим методи вивчення біорізноманіття, зокрема його кількісного оцінювання, набули особливого значення. У багатьох країнах для дослідження його стану, окрім фауністичних та флористичних досліджень, широко використовують узагальнені розрахунки за методикою GLOBIO або інакше – індексу MSA (the mean species abundance). Він показує відношення поточного видового різноманіття до потенційно можливого у межах будь-якої території, що виражається величинами індексу від 0 % – у деградованій екосистемі, до 100% – у непорушеній. Оскільки індекс MSA розраховується як добуток типологічних одиниць агроландшафту з урахуванням відповідних показників впливу на стан біорізноманіття, то, на нашу думку, він враховує довготривалі фактори впливу і не реагує на такі короткочасні, як: застосування пестицидів, мінеральних добрив тощо, що можуть призводити до кризового стану біорізноманіття. Тому основним напрямком досліджень ми обрали екологічне обґрунтування характерних для степової зони України мисливських тварин а допомогою аналізу зв'язку їх чисельності зі станом довкілля за індексом MSA території Північного Приазов'я.

Основною характеристикою агроландшафтів дослідного регіону є надмірна розораність земельного фонду. Результати розрахунків індексу MSA за підзонами регіону досліджень, усереднених показників чисельності мисливських тварин, які є об'єктами тривалого моніторингу, та кореляційного зв'язку між ними наведено в таблиці 1.

Таблиця 1 – Кореляційний зв'язок індексу MSA з чисельністю мисливських тварин

Підзони	MSA	Усереднена чисельність, особин (2000 – 2016 рр.)			
		Сіра куріпка	Фазан мисливський	Перепілка	Заєць сірий
Східна	0,12	1920	1240	2964	2899
Центральна	0,17	5378	1169	5058	6402
Західна	0,16	2294	185	1911	2788
r*		0,60	-0,07	0,27	0,65
α^*		p = 0,012	p = 0,793	p = 0,293	p = 0,005
p*		0,60	0,54	0,56	0,60

Так, кореляційний зв'язок між індексом MSA та чисельністю фазана слабкий від'ємний ($r = -0,07$), також він слабкий для перепілки ($r = 0,27$). Екологічний статус цих видів нівелює довгострокові впливи абіотичних та біотичних чинників території на баланс народжуваності та смертності, що може обумовлювати слабкий кореляційний зв'язок їх чисельності із індексом MSA. Проте кореляційний зв'язок між індексом MSA і чисельністю сірого зайця та сірої куріпки - $r = 0,65$ та $0,60$, відповідно, є помітний, хоча й не відрізняється особливою достовірністю.

Таким чином, показник чисельності угруповань диких тварин з одного боку є прямим і самим точним показником екологічного стану довкілля, а з другого – за своєю природою чисельність надзвичайно лабільна, оскільки утримується на відповідному рівні за допомогою складних екологічних механізмів (флуктуація плодючості, рівнів народжуваності та смертності). Це дозволяє виживати тваринам за значного різностороннього впливу антропогенних екологічних чинників і реагувати на його коливання за допомогою коливання щільності населення. Вважаючи на те, що мисливський фазан є інтродукованим видом, а перепілка – мігруючим, то основну увагу необхідно приділити дослідженню чисельності куріпки сірої та зайця сірого, які у нашому регіоні є аборигенними видами і тому найбільш здатними до реагування на стан довкілля.